

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 48.

Onsdagen den 12 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

§ 2.

Förekom till afgörande Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring af 2 § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen.

*Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.*

Utskottet hade hemställt:

att den af Herr Gumælius afgifna, till Utskottet hänvisade motionen n:o 175 — hvaruti föreslagits:

att i Tryckfrihetsförordningens § 2 mom. 4 måtte intagas ett stadgande derom, att kommunala myndigheters och inrättnings protokoll och öfriga handlingar vore underkastade den i Tryckfrihetslagen afsedda offentlighet — icke måtte af Riksdagen bifallas.

Mot denna hemställan hade inom Utskottet anmälts reservationer af Herrar *Per Nilsson* i Espö, *Samuel Johnson* och *Ola Jönsson*.

Efter ärendets föredragning hos Kammaren, anförde motionären

Herr Gumælius: Det är visserligen mycket djerft att vända sig mot den vördnadsbjudande inrättning, som kallas Konstitutions-Utskottet, men förhållandena kunna någon gång vara sådana, att man måste göra det, och det har icke heller förut under denna riksdag saknats exempel derpå, att personer inom Riksdagen varit nog djerfva att uppträda emot Konstitutions-Utskottet. Här är verkligen förhållandet sådant, att jag icke kan underlåta att

Andra Kammarens Prot. 1875. N:o 48.

Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts)

emot det ärade Utskottet yttra några ord till Kammarens protokoll.

Jag ber då först att få fästa mig vid det sätt, på hvilket Utskottet refererat min motion. Naturligtvis hade jag i det afseendet icke haft några vidare anspråk på Utskottet, än att det endast skulle återgifva mitt i motionen framställda yrkande; men då Utskottet icke inskränkt sig härtill, utan gått ännu längre, så förefaller det mig besynnerligt, att motiveringen i motionen, som der upptager tre sidor i tryck, blifvit så behandlad, att Utskottet icke omnämmt ett ord af de första 2 $\frac{1}{2}$ sidorna, utan till behandling upptagit endast hvad som på sista halfva sidan af motiveringen finnes anfördt, och detta med den utförlighet, att derät egna'ts lika många rader, som i motionen, ehuru Utskottet omskrifvit det i andra ordalag. Skulle orsaken härtill vara, att Utskottet ansett de på den sista halfva sidan af mig anförda skälens jemförelsevis mest giltiga, så har jag för min del ingenting deremot; men Utskottet har icke yttrat sig om dessa skäls beskaffenhet, hvarken godkänt eller vederlagt dem. Ur Konstitutions-Utskottets synpunkt borde dock de af mig på de föregående 2 $\frac{1}{2}$ sidorna anförda skälen icke hafva förefallit alldeles så oviktiga. Utan att längre dervid uppehålla mig vill jag endast påpeka hvad som der står nämndt om frågans ehandling på 1870-talet, vid 1871 och 1872 årens riksdagar. Dergärinras att vid 1871 års riksdag Konstitutions-Utskottet hade föreslagit, att man skulle på några få rader sammandraga de bestämmelser, som nu äro upptagna i 2 § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen, angående hvilka handlingar äro underkastade offentligheten; der erinras att nämnda års riksdagsprotokoll innehålla många uttalanden af betänkligheter mot ifrågavarande förslag, särskildt beträffande det förhållandet, att någon uttrycklig bestämmelse rörande offentliggörandet af kommunala handlingar der icke förefinnes. Just inom denna Kammare föllo i det hänseendet vid 1871 års riksdag flera viktiga uttalanden. Sedan år 1871 det andra svenska tidningsmannamötet varit samladt här i Stockholm och, på grund af sin erfarenhet om behovet af nya och tydligare stagdanden i denna riktning, uttalat en önskan derom, lät också 1872 års Konstitutions-Utskott förmå sig att i sitt betänkande om Tryckfrihetslagen, utan någon särskild derom väckt motion, således af eget initiativ, insätta de kommunala handlingarne, bland dem, som borde vara underkastade offentlighet; och Riksdagens båda Kamrar godkände denna Konstitutions-Utskottets år 1872 uttalade mening.

Visserligen föll då hela Tryckfrihetslagen, men dessförinnan hade Konstitutions-Utskottets förslag vid dess, så att säga, första läsning blifvit, i afseende å ifrågavarande punkt, af båda Kamrarne godkänt. Det är detta 1872 års Konstitutions-Utskotts förslag och båda Kamrarnes samma år fattade vilkorliga beslut, som jag sökt bringa till heders genom väckande af ifrågavarande motion, hvilken, efter hvad jag förestälde mig, icke bort föranleda Konstitutions-Utskottet att föreslå Riksdagen annat än att insätta i

Tryckfrihetslagens 2 § 4 mom. en bestämmelse, att kommunala handlingar skola vara tillgängliga för offentligheten.

Den omständigheten, att Konstitutions-Utskottet i sitt betänkande alldeles förbigått dessa sakuppgifter, då Utskottet deremot egnat ett vidlyftigt referat åt en liten del af motiveringen i min motion, kan icke annat än förvåna mig.

För öfrigt har Konstitutions-Utskottet, såsom man finner, afstyrkt motionen, och efter hvad ryktet förmåler skall denna utgång hafva berott derpå, att Utskottet, för tillfället olyckligtvis icke fulltaligt, måste, då rösterna varit lika många för och emot, fatta sitt beslut genom den förseglade sedelns afgörande; och en person, som tillhört Utskottets majoritet, har förklarat, att åtminstone en eller annan inom jemväl denna sålunda hopkomna majoritet varit af den mening, att lagen uti ifrågavarande hänseende redan förut vore tillräckligt tydlig och klar i motionens syfte, och det föreslagna tillägget således vore obehöfvt. Emellertid finner man icke, då man läser Utskottets betänkande, denna förklaring, utan Utskottet nämmer blott, att motionären haft *den* åsigten, men yttrar sig icke, om den är riktig eller icke.

Utskottet erinrar, att den af motionären påyrkade offentlighet redan blifvit till viss del genom kommunalförfattningarne medgifven. Men kommunallagarne äro dock äldre än motionen; och det torde således få anses vara oegentligt att påstå, att hvad jag i motionen yrkat i någon mån vunnits genom nämnda lagar. Och för öfrigt säger äfven Utskottet: *till viss del*. Det finnes, såsom Herrarne veta, många kommunala inrättningar, hvilka icke i kommunallagarne nämnas såsom sådana, hvilkas handlingar skola vara offentliga, nemligen drätsel-nämnd, drätselkammare och fattigvårds-inrättningar, för att icke tala om kyrkoråd, skolråd och åtskilliga andra. Till *viss del* äro icke ens landstingets handlingar uttryckligen nämnda såsom sådana, hvilka äro underkastade offentlighet.

Utskottet säger, att motionären icke uppgifvit något mål, deri vederbörlig embetsmyndighet uttalat den åsigten, att ifrågavarande handlingar icke skola vara offentliga. Jag hade kanske kunnat helt och hållet afstå från att yttra mig, om icke Utskottet framkastat denna beskyllning, ty det är en beskyllning mot mig, då jag vid motionens remitterande tillät mig hos Kammaren särskildt anhålla att få till Konstitutions-Utskottet direkte inlemna de till ärendet hörande handlingar, hvarmed jag icke ville belasta Riksdagens tryck. Skulle jag då i detta fall hafva gjort mig skyldig till en försummelse? Nej! Genom en särskild välvilja af Utskottets sekreterare har jag blifvit satt i tillfälle att här kunna förte denna bilaga. Den är ingifven och under n:o 40 inregistrerad i Utskottets diarium samma dag, den 26 sistlidne April, då Konstitutions-Utskottet första gången sammanträdde för att behandla min motion. Den består af en utaf mig uppsatt skrift, som är åtföljd af bilagorna a—g; och jag har inhemtat, att Utskottet välvilligt tagit del af dem samt låtit för sig uppläsa alla handlingarne, som deri åberopas, möjligen med ett enda undantag.

Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

Utskottet kan således icke sanningsenligt påstå, att jag icke skulle hafva visat, att sådana förhållanden, som jag i motionen påpekat, ega rum. Utskottet skulle möjligen kunnat gå bakom ett sitt ord och säga, att jag icke påpekat *vederbörande embetsmyndighets* beslut. För min del tror jag dock, att *ordinarie sekreterarens* förklaring, att han icke kan utlemna handlingar, är *vederbörandes* förklaring; och i dessa handlingar skall man finna fall, der man vändt sig med en dylik begäran först (vid sekreterarens frånvaro) till en kanslist och sedan till sekreteraren sjelf, utan framgång. Ja, i ett fall har sekreteraren efter upprepade anhållan förklarat, att han väl icke kunde utlemna handlingarne, men skulle hos den öfver honom stående myndigheten föredraga framställd begäran att få af handlingarne taga del. Sedan detta föredragits, har bemälda tjänsteman tillkännagifvit sin styrelses afslående beslut i frågan. I detta fall åtminstone måtte det hafva varit en riktigt vederbörande myndighet, som sagt nej.

Dessa handlingar, i hvilka jag nu icke vill alltför djupt ingå, visa emellertid ett fall, der det nekats en skattskyldig kommunmedlem, som tillika var tidningsutgifvare, att taga kännedom om kommunens revisorers berättelser angående förvaltningen, under förklarande af tjänstemännen, att de icke voro skyldige att visa sådana handlingar. För sådana är, då revisionsberättelserna äro behagliga, tryckas de i god tid; men då de ett år icke äro behagliga, kan vederbörande kommunaltjänsteman säga: "de visas icke. Tryckfrihetsförordningen ålägger oss icke skyldighet dertill.

Ett annat exempel. En person, anställd i drätsel förvaltningen i en stad, hade erhållit uppdrag att granska planen för ett stort arbete för staden. Han uppgjorde ett nytt kostnads- och arbetsförslag, tillsammans med en annan förvaltningsledamot, och blef derefter, såsom det väntades, sjelf entreprenör af arbetet; men efter ändrade förhållanden, kom han helt hastigt på den tanken att då mera afsäga sig hela arbetet. Härigenom uppstod en strid inom den förvaltning, hvarom jag talar, och det blef offentligt känt, att der hade gått mycket hett till. Detta gjorde, att man ville taga närmare reda på affären, som för staden var af stor vikt. Efter mycket besvär lyckades man få ett litet transsumt af protokollet vid förhandlingarne, hvaraf framgick, att entreprenören, efter en diskussion, som icke vidare omnämndes, samt en votering, som utföll med 11 mot 5, fick återtaga sitt anbud. Den omnämnde tidningsutgifvaren sökte nu få del af det första kostnads- och arbetsförslaget för att jemföra det med det andra, som sedermera antogs till efterrättelse, och undersöka om stadens rätt och bästa åtminstone i detta fall tillgodosetts. Vederbörande förklarade till en början, att en sådan begäran icke kunde uppfyllas, men då samma anhållan förnyades, erhöles det orimliga svar, att det första kostnadsförslaget voro sönderriffvet såsom ett värdelöst papper och kastadt i papperskorgen, der det dock icke kunde upptäckas. På detta sätt kunde denna sak i skydd af en lucka i Tryckfrihetslagen behandlas.

Mot slutet af sitt utlåtande säger Utskottet vidare, att, då "hvar och en enskild person har befogenhet att i föreskrifven ordning söka ändring och rättelse i vederbörande kommunalmyndigheters beslut, äfvensom att vid de allmänna domstolarne tala å de rättsförmåelser, som genom de kommunala tjänstemännen honom tillskyndas, torde det icke vara skäl att vidtaga den af motionären föreslagna grundlagsändring, inuän meddelade domslut visat, att en dylik ändring verkligen är af behovet påkallad."

*Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.
Uts.*

Jag ber då först få erinra, att i kommunallagarne visserligen innehållas stadganden derom att kommunalstämmas, kommunalnämnds och stadsfullmäktiges protokoll skola vara offentliga, och iakttages ej detta, kan man deröfver besvara sig, men detta gäller icke för andra kommunala handlingar. Skulle man således vilja anföra något klander öfver en drätselstyrelsens förhållande af sitt protokoll, så kan man omöjligen göra detta på grund af något stadgande i kommunallagarne, men möjligen på grund af den paragraf af Tryckfrihetslagen, uti hvilken jag genom min motion åsyftat förändring. Men, i sådant fall, skulle verkligen det höga Konstitutions-Utskottet, som icke tilltror sig kunna gifva en förklaring öfver hvad i detta fall må vara lagligt och rätt, vilja att vederbörande domstolar i orterna skola taga saken i ompröfning och i dylika fall tolka grundlagen på ett sätt, angående hvilket Utskottet nu har tillbakahållit sin mening. Detta är, synes mig, för mycken blygsamhet från Utskottets sida, och churu jag har all aktning för domarecorpsen, tror jag dock att Utskottet genom detta sitt uttalande visat denna corps allt för stor artighet.

Slutligen inleder Utskottet sitt yrkande om afslag å min motion med följande ord, hvilka, då de icke äro många, jag ber att få uppläsa:

"På dessa grunder och ehuru Utskottet är med motionären ense om nyttan och nödvändigheten deraf, att jenväl de kommunala myndigheterna äro, för sina göranden och låtanden, underkastade offentlighetens kontroll, anser Utskottet sig böra vördsamt hemställa, att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas."

Konstitutions-Utskottet tillkommer, enligt 38 § Riksdagsordningen, att granska rikets grundlag samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar deruti, dem Utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa. Denna arbetsordning för Utskottet har Utskottet haft att ställa sig till ofterrättelse, och Utskottet har äfven så till vida fogat sig derefter, att det nära nog med grundlagens egna ord förklarat den föreslagna ändringen vara nödig och nyttig; men, på grund deraf, att Utskottet funnit ändringen nyttig och nödvändig, kommer Utskottet slutligen till det resultat, att motionen icke bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Jag kan icke ur premissen draga konklusion på samma sätt som Utskottet och kan således icke gilla

Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

det slut, hvartill Utskottet kommit. Och detta hoppas jag icke måtte förtäckas mig.

Nu står emellertid saken så, att Första Kammaren, med den skyndsamhet, som i många fall utmärker densamma, redan vid ärendets andra föredragning bifallit Utskottets afstyrkande hemställan.

Riksdagen är nu nära sitt slut, och en återremiss, hvarigenom jag under andra förhållanden hade hoppats vinna syftemålet med min motion, skulle naturligtvis nu mera icke föranleda till någon annan åtgärd än en uppmaning från Utskottet till denna Kammare att i ärendet fatta beslut. Skulle nu Andra Kammaren besluta att helt enkelt gilla Utskottets förslag, så skulle det komma att heta i tidningarne, att Andra Kammaren, i likhet med hvad inom Första Kammaren skett förut, i anledning af en utaf Herr Gumælius väckt motion om ändring af 2 § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen, bifallit Konstitutions-Utskottets afstyrkande utlåtande n:o 13; och dermed hafva vederbörande kommunala tjänstemän i orterna fått bref på, att den återhållsamhet, som hittills endast undantagsvis och på ett och annat ställe visats i fråga om kommunala handlingars offentlighöörande, är öfverensstämmande med lag.

Hade jag anat att vi skulle råka in i en sådan återvändsgränd, så skulle jag icke hafva framkommit med min motion, men jag hoppas att Andra Kammaren må, så vidt numera ske kan, rädda förslaget ur densamma och derigenom i någon mån skydda kommunalhandlingarnes offentlighet.

På grund häraf vågar jag hemställa, att Kammaren, med gillande af motionens syfte, ville låta vid Utskottets hemställan bero.

Herr Danielsson: Afven om jag förmådde yttra mig så länge, som den ärade motionären gjort, skulle jag icke vilja det; men jag har begärt ordet i tanke att han skulle yrka bifall till sin motion. Då han likväl i dess ställe förklarar sig i hufvudsak belåten med Utskottets förslag, har jag ej mycket att säga, men då han berört vissa saker, som jag tror han oriktigt uppfattat, så tillåter jag mig yttra några ord.

Orsaken till motionen tyckes varit den, att en litteratör här i Stockholm blifvit af vederbörande tjänsteman i drätselnämnden härstädes förvägrad att få del af vissa handlingar. Den nämnde litteratören har då vändt sig med klagan till justitie-ombudsmannen, hvilken derpå svarat — och märken väl, mine Herrar! om detta har den ärade motionären underlåtit att upplysa — "som hvarken ledamöterna ej heller sekreteraren i Stockholms stads drätselnämnd synas vara att hänföra till embets- och tjänstemän, dem det, enligt gällande instruktion, tillkommer justitieombudsmannen att tilltala, om de i sina befattningar felat", så ansågs denne persons klagan icke kunna af justitie-ombudsman-

nen till pröfning upptagas. Det är således klart, att han med sin klagan vändt sig till oriktig myndighet. Han fullföljde emellertid sin klagan hos justitie-kanslersembetet, som, efter infordrande af drätselnämndens förklaring, yttrade: "med afseende å hvad i förklaringen är vordet anfördt, och då hinder ej synes möta för klaganden att sjelf i laga ordning anhängiggöra och utföra den talan, hvartill han kan anse sig befogad, finner justitie-kanslersembetet förevarande klagan ej böra föranleda vidare åtgärd". Äfven på detta håll har han således uppenbarligen stödt sin klagan på oriktig grund. Hade han från första början vändt sig till behörig myndighet, så är det intet tvifvel att han ju icke fått rättelse, om fel af den i fråga varande tjenstemannen blifvit begånget.

*Angående
ändring i
tryckfrihets-
förfordningen.
(Forts.)*

Vid sådant förhållande, och då det icke synes vara utredt, huruvida icke genom redan befintliga föreskrifter det finnes stadgadt, som motionären åsyftar, hemställer jag, huruvida det kan vara skäl att företaga en förändring i grundlagen. Jag undrar huru det skulle taga sig ut, om Riksdagen nu antog den föreslagna grundlagsändringen till hvilande, och vederbörlig myndighet emellertid före nästa riksdag genom domslut förklarade, att nuvarande lag uti i fråga varande hänseende innebär tillfredsställande garantier. Hvad skulle väl nästa Riksdag säga, om en sådan upptäckt under tiden blifvit gjord? Dertöre tror jag bäst att vänta med förändringen, till dess man får fullkomligt klart för sig, huruvida icke gällande lag är fullständig i detta hänseende; förr än detta blifvit utredt, bör icke grundlagen ändras.

För öfrigt, såsom Utskottet och äfven motionären påpekat, innehåller ju slutet af 2 § 4 mom. det stadgandet, att det "*skall stå hvar och en fritt att i tryck allmänt kunnigt göra allt hvad som i denna lag icke finnes uttryckligen förbjudet.*"

Nu finnes det ju icke förbjudet att i tryck allmänt kunnigt göra kommunala myndigheters handlingar, och vid sådant förhållande har man ju god anledning att i förevarande hänseende stödja sig vid och åberopa detta stadgande. För öfrigt tror jag, att bästa sättet att förekomma sådant slarf i kommunalförvaltningen, som det af motionären påpekade, består deruti, att kommunernas medlemmar vid val af sina förtroendemän bättre se upp, än hittills i allmänhet varit fallet.

Den ärade motionären har mycket ordat om det förslag till ny presslag, som framställdes af 1872 års Riksdags Konstitutions-Utskott, och hvad då i afseende å denna fråga förekom. Jag vill i afseende härå åtminstone freda mig från förebräelser, ty jag var icke med om detta förslag och jag har derföre också varit fullkomligt oförhindrad att bidraga till förevarande beslut, som efter min tanke för det närvarande är det bästa och klokaste.

Jag vill icke längre upptaga tiden, utan yrkar bifall till Utskottets förslag, så mycket hellre, som detsamma redan af Första Kammaran antagits.

Angående
ändring i
tryckfrihets-
förfordningen.
(Forts.)

Herr Ola Andersson: Jag behöfver icke taga åt mig hvad som lagts Konstitutions-Utskottet till last för behandlingen af denna fråga, emedan jag röstat för bifall till motionärens förslag, eller åtminstone syftningen i detsamma. Jag har likväl icke antecknat mig såsom reservant, emedan, om jag så gjort, jag äfven ansett mig böra visa, huru saken skulle lösas, och detta är icke så lätt. Frågan löses icke så som motionären förmenat, ty det bör noga bestämmas hvad som skall förstås med kommunalmyndigheter och hvilka af dessa skola vara skyldiga att utlemna handlingar till en hvar som sådant begär, äfvensom *när* en handling blir af allmän beskaffenhet m. m.; likaså behöfves det någonting annat för att, till exempel, skolråds och kyrkoråds protokoll och handlingar äfven kunna komma att blifva föremål för offentligheten. Frågan är således icke så lätt att lösa, och det är dertöre som jag icke antecknat mig såsom reservant.

Då jag emellertid står på samma sida som motionären i fråga om syftningen af hans motion, så ber jag att få instämma i hans nu gjorda yrkande.

Herr Ola Jönsson: Då jag antecknat mig såsom reservant, faller det af sig sjelf, att jag icke bidragit till det beslut, hvartill Utskottet kommit. Jag tror, i likhet med motionären, att en ändring i Tryckfrihetslagen uti det af motionären angifna syfte bör ega rum, helst som det är tvifvel underkastadt, att äfven om man ginge till väga på det sätt, Utskottet anvisat, eller instämde ett dylikt ärende till domstol, något derigenom skulle komma att vinnas. Jag tror mig veta, att många jurister äro ense derom, att åtminstone en del kommunala myndigheter icke hafva skyldighet att utlemna ifrågakomna protokoll och handlingar.

Utskottet har antydningssvis yttrat, att, om en förändring skulle ske, densamma lämpligen borde hafva sin plats i kommunalförfattningarne. Jag tror likväl, att i Tryckfrihetslagen stadgandet rätteligen bör finnas.

Det är mycket riktigt, såsom den siste talaren yttrat, att det af motionären afgifna förslag till frågans lösning icke är det bästa och lyckligaste; och att det dertöre icke varit så lätt att inom Utskottet komma till rätta med frågan, i fall man velat tillstyrka en ändring i Tryckfrihetslagen, men jag tror dock, att med någon större benägenhet för frågan än som fans i Utskottet vid densammans behandling, och med en något mera god vilja, Utskottet bort kunna uppgöra ett förslag, som varit tillfredsställande.

I fråga om huru långt rättigheten att offentliggöra kommunala handlingar skulle sträcka sig, anser jag att derom ingen tvekan bör kunna uppstå, ty så snart kommunala myndigheter eller delegerade fattat beslut och protokollet blifvit justerat, bör detta vara föremål för offentligheten. 1872 års Konstitutions-Utskott redde sig ganska lätt ur denna förlägenhet, då Konstitutions-Utskottet framlade för Riksdagen förslag till ny presslag, och detta

förslag var ganska enkelt och man fann sig då icke brydd, huru frågan skulle lösas.

Lika med motionären anser jag att frågan genom Utskottets afstyrkande af motionen kommit i en sämre ställning, än hvaren förut befunnit sig, och att ett bifall i denna Kammare till Utskottets hemställan vore ganska obehagligt. En återremiss till Utskottet, äfven om tiden under riksdagen icke vore så långt framskriden, skulle icke tjena till något, då redan Första Kammaren bifallit Utskottets hemställan, och Utskottet således nu icke kan änyo pröfva motionen, som är i följd deraf för denna riksdag ohjelpigt fallen. Att bifalla motionen skulle jag af förut angifna skäl för ingen del vilja, och, om motionären framställt yrkande derom, skulle jag hafva motsatt mig detsamma, men då motionären nu nöjt sig med det yrkande, att Kammaren, med gillande af motionens syfte, måtte låta vid Utskottets hemställan bero, så är det med största nöje som jag förenar mig med motionären i detta hans yrkande.

Häruti instämde Herrar *Jonas Andersson* i Häckenäs och *San. Johnson*.

Herr *Sven Nilsson* i Österslöf: Jag har endast velat för Kammaren tillkännagifva, att jag icke deltog i Konstitutions-Utskottets förhandlingar vid det tillfälle då frågan afgjordes, och att jag för min del helt och hållet instämmer med motionären.

Friherre *Ericson*: Herr *Talman*, mine Herrar! Jag skulle visst icke anse det nödigt att taga till ordet i denna fråga, då det nu mera icke är möjligt att få ett beslut af Riksdagen i den syftning motionen afser; men då motionären yrkat, att Kammaren måtte gifva en opinionsyttring till förmån för hans motion, så vill jag framställa några anmärkningar mot motionärens förslag, hvilka anmärkningar, om de äro berättigade, ofelbart leda till det resultat, att den opinionsyttring motionären önskat hvarken är riktig eller behöflig.

Motionären har föreslagit, att genom ett stadgande i Tryckfrihetsförordningen bereda allmänheten tillfälle att få offentliggöra åtskilliga kommunala handlingar, hvilka allmänheten nu icke har rätt att få del af. Utskottet har med anledning häraf upplyst, att de protokoll, som föras hos kommunalstämma, kommunalnämnd, stadsfullmäktige, kyrkostämma samt landsting, äro för offentliggörande tillgängliga för en hvar, som sådant önskar. Då allmänheten sålunda eger att taga kännedom om dessa kommunala myndigheters protokoll, så är det ju icke tu tal om att denna rättighet står allmänheten öppen, hvarföre den, enligt min asigt, icke behöfver vidare preciseras. Det skulle då vara andra kommunala myndigheter än här omnämnda, för hvilkas beslut och åtgärder allmänheten skulle vara intresserad och rörande hvilka besluts offentliggörande Tryckfrihetsförordningen icke skulle vara riktigt

Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen
(Forts.)

*Angående
ändring i
tryckfrihets-
förrordningen.
(Forts.)*

klar. Jag ber härvid att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på att det i allmänhet icke är nyttigt, att frågor, som äro föremål för utredning och beredning, för hastigt komma till allmänhetens kännedom. Det kan derigenom uppstå en falsk föreställning om hvad som är i frågan vidgjordt, då frågan ännu är kanske blott till hälften utredd och ännu icke alla de upplysningar inhemtade eller de förberedande åtgärder vidtagna, som erfordras för att ett beslut skall kunna fattas. Jag tror derföre, att det icke är i allmänhet nyttigt, att förberedande myndigheters åtgärder underkastas offentligheten, till dess att de äro i det skick, att de kunna framläggas för de personer, som hafva tillsatt myndigheten. Men sedan de erhållit den fullständiga utredning, som en sådan myndighet är afsedd att åt dem gifva, må allmänheten, såsom nu är stadgadt, gerna taga kännedom om dem.

Vi hafva ett exempel uti Riksdagen, i det att våra Utskott icke hafva offentliga förhandlingar och icke äro skyldiga att utlemna sina protokoll till allmänheten, förrän deras beslut äro färdiga att öfverlemnas till Kamrarne. Jag har visserligen hört vid denna riksdag en annan uppfattning, äfvensom att en och annan gjort försök att få del af dessa handlingar, men sådana försök hafva inom de Utskott, der de förekommit, blifvit afvisade med den tillsägelsen, att sådant offentliggörande icke vore med gällande lagar förenligt.

Hvad specielt kommunala angelägenheter vidkommer, så ber jag att få fästa uppmärksamheten på att — jag vet icke om det är detta fall motionären afser, men det är åtminstone möjligt — det finnes ett slag af sådana, der det alls icke är nyttigt att allmänheten får del af alla de ärenden, som äro under handläggning; jag menar nemligen fattigvårdsstyrelsen. Der förekomma nemligen ärenden af särdeles grannliga natur, och det är derföre icke lämpligt att andra än de, som taga omedelbar befattning med dessa saker och äro skyldiga att sätta sig in i alla möjliga förhållanden, som röra förekommande ärenden, få närmare kännedom om dessa angelägenheter. Det vore i annat fall ingen konst för den, som vill agitera för att en person skall få ett fattigunderstöd, att trifva upp himmel och jord och sätta in i tidningarne artiklar om huru upprörande det är, att ett begärdt understöd icke gifves, ehuru det har allt stöd af rättvisan, huru ömmande omständigheter som kunna för en sådan ansökning andragas m. m., som för en oveldig pröfning af frågan kan verka ganska skadligt. Atskilliga andra kommunala komitéer och styrelser finnas, som äro tillsatta för ett eller annat ändamål, hvars grannliga beskaffenhet icke tål vid att i otid offentliggöra deras öfverläggningar. Det kan enligt min åsigt icke vara riktigt och nyttigt att, under det en fråga är under förberedning, densamma skulle få ryckas ut för offentligheten och protokollsutdrag få begäras för ett sammanträde, der man kanske icke fattat något bestämdt beslut, utan ett sådant, som vid ett efterföljande vill af ledamöterna justeras och förändras. Mest fäster

jag mig dock vid fattigvårdsstyrelserna, ty de hafva i allmänhet ett särdes obehagligt uppdrag, och det skulle för deras ledamöter vara ytterligt genant, om personer utom desamma skulle få ligga öfver dem och trakassera dem och taga utdrag af deras protokoll och beslut och deraf möjligen draga slutsatser, som icke äro berättigade och som afse saker, dem personer, som stå utom förhållandena, icke kunna bedöma.

Jag för min del vill icke utsträcka rättigheten att få del af kommunala myndigheters förhandlingar längre, än den nu är i lag medgifven, och följaktligen icke bifalla den motivering till Kammarrens beslut, som motionären föreslagit, utan anhåller, att Kammarren helt enkelt måtte lemna sitt bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Den senaste ärade talaren har dragit konsekvenserna ur här föreliggande utskottsförslag, men jag tycker mig nästan finna af de yttranden, som blifvit afgifna af de ledamöter af Utskottet, hvilka här haft ordet i frågan, att de sjelfve icke lära vara mycket tacksamma för konsekvenser af dylik beskaffenhet, egnade att kringskära den offentlighet, som stiftarne af våra grundlagar velat medgifva och kringgärda. Af alla Utskottets ledamöter, som yttrat sig härom, har jag endast hört en enda, som stått på samma ståndpunkt som Friherre Ericson, och äfven denne gick icke så långt som han.

Såsom motiv för att vissa kommunala myndigheters protokoll, hvaribland Friherre Ericson särskildt nämnde fattigvårdsstyrelsernas, icke skulle vara underkastade offentligheten, anförde Friherren, att Riksdagens Utskotts förhandlingar skola vara hemliga och att han med glädje sett, att de försök, som gjorts för att i förtid offentliggöra dem, icke krönts med framgång. Den ärade Friherren är sjelf ledamot af Stats-Utskottet och af Försvars-Utskottet, och jag hemställer till honom sjelf att afgöra, huruvida vi icke allt efter hand genom tidningarne erhållit underrättelse om hvad märkligare i Utskotten och jemväl i Stats-Utskottets afdelningar förhandlats, inman utskottsbetänkande inkommit till Kamrarne. Hvilka vägar man gått för att skaffa dessa underrättelser känner jag icke till, men de sakförhållanden, han stöder sig på, tala emot den inskränkning i offentlighet, som han förordar. Särskildt ansåg han stora betänkligheter möta offentliggörande af utdrag ur fattigvårdsstyrelsernas protokoll, emedan man då skulle genom tidningsartiklar kunna gifva allmänheten en skef och oriktig uppfattning af sådana styrelserns åtgöranden. Ja, man ser verkligen understundom i tidningarne artiklar, som tala om att hårdhet mot de fattiga visats af sådana styrelser, men huruvida saken vinner på att protokollen förhelligas eller om det icke är bättre att de äro tillgängliga, så att hvem som vill kan gå till sjelfva handlingarne och der öfvertyga sig om sannfärdigheten eller grundlösheten af gängse rykten, derom äro och blifva Friherren och ja af olika mening. I öfrigt ber jag få betona, att det icke vore til

*Användande
ändring i
tryckfiils-
förordningen.*
(Forts.)

*Angående
ändring i
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

räckligt om det ock stode i kommunallagarne, att samtliga kommunalprotokollen skola vara offentliga, ty det ligger i vår tryckfrihets natur och anda, att äfven om stadgande härom finnes i kommunallagarne, så måste det ändock stå i Tryckfrihetsförordningen, i grundlagen. Jag hemställer om bifall till det af mig förut gjorda yrkande.

Herr P. Nilsson i Espö: Då jag låtit anteckna mig som reservant mot föreliggande betänkande, framgår deraf tydligt, att jag icke kunnat helt och hållet gilla det resultat, hvartill Utskottet kommit, och icke heller skulle jag kunna stå till svars för alla de motiv Utskottet framställt för sitt beslut, men jag medgifver desslikes gerna, att icke motionärens förslag, i det skick det blifvit framlagdt, kunde oförändradt införas i Tryckfrihetsförordningen, emedan detta åtminstone till en del skulle medföra motsägelser. För min del anser jag visserligen, att Konstitutions-Utskottet bort taga frågan i närmare betraktande, emedan man då möjligen skulle kunna hafva erhållit ett bättre resultat; men som följd deraf möjligtvis skulle hafva blifvit, att en stor del af Tryckfrihetslagen måst omändras, för att man skulle hafva fått ett redigt och klart framställningssätt, och dertill hade fordrats en ganska vidlyftig utredning, utan att man ändå måhända uppnått något tillfredsställande resultat, vill jag icke nu göra något yrkande, oaktadt jag anser att man härigenom kunnat erfaras, om någon möjlighet funnits att vid denna riksdag vinna något resultat. Då likväl, såsom redan förut blifvit sagdt, motionären sjelf icke begärt annat än att Kammaren måtte uttala sitt gillande af syftet med motionen och låter derved bero, så inskränker jag mig till att instämma i hans yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som jemväl på det yrkande, motionären under öfverläggningen framställt och flere ledamöter sedermera biträdt, samt förklarade sig hafva funnit den förre propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Konstitutions-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 13,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med gillande af syftet i den motion, som genom Utskottets ofvannämnda utlåtande blifvit besvarad, beslutit att låta vid Utskottets hemställan bero.

Omröstningen företogs i grundlagsenlig ordning och visade 101 ja mot 52 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

§ 3.

*Angående
stämpelpappersafgiften.*

Skedde föredragning af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 7, angående stämpelpappersafgiften.

1:sta—4:de punkterna.

Biföllos.

I 5:te punkten hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen, med bifall till derom i Herr J. Rundbäcks motion, N:o 65, framställt förslag, måtte besluta, att den i §§ 3 och 4 af gällande stämpelpappersförordning till 5 procent af lönebeloppet bestämda stämpel å fullmakter, konstitutorial och förordnanden å embeten, tjänster eller beställningar med verklig lön, måtte nedsättas och bestämmas att utgå med 1 procent af nämnda belopp.

Vid denna punkt voro reservationer inom Utskottet afgifna af Herrar *Per Ericsson, Fredricson, Rylander* och *Sven Magnusson*.

Efter det uppläsning skett af Utskottets hemställan, yttrade

Herr Rylander: Jag har icke till fullo kunnat biträda Utskottets hemställan i denna punkt. Motionären har såsom skäl för den ifrågasatta nedsättningen anført, att den enskilde mannen icke belägger ett förordnande för sin tjenare med karta. Jag anser detta förhållande icke böra inverka här vid lag; ty det är en fasligt stor skilnad emellan den enskildes och statens tjenare: den enskildes tjenare kan skiljas från sin befattning när som helst, men sådant är icke förhållandet med statens, hvilka i de flesta fall kunna det endast efter ransakning och dom. Statens tjenare äro äfven berättigade till pension, hvilket ju icke är händelsen med den enskildes, och detta tror jag är en icke obetydlig skilnad.

Äfven har motionären tagit såsom skäl, att de bättre tider, som nu inträdt med hänseende till statens finanser, kunde medgifva denna nedsättning. Det är visserligen sant, att vi nu haft några goda år, men härutinnan torde vi redan vara stadda på återgång, och jag tror således icke att en så betydlig nedsättning, som den ifrågasatta, vore tillräddig. Skulle man vidtaga en nedsättning så långt, som här föreslagits, torde vara lika godt att borttaga äfven den ena återstående procenten.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Angående
stämpelpap-
persafgiften.
(Forts.)

Herr Per Ericsson: Icke heller jag har kunnat finna den af motionären framhållna likheten mellan enskildes och statens tjenare. Den enskildes tjenare kan när som helst afskedas utan att erhålla någon vidare ersättning, hvaremot en statens tjänsteman, i händelse det embetsverk, han tillhör, indrages, öfverflyttas på indragningsstat och dessutom kommer i åtnjutande af pension, när han uppnått därför erforderlig ålder. Detta torde väl visa, att emellan dessa begge slag af tjenare finnes en icke liten olikhet.

Den ifrågavarande afgiften har dessutom varit betydligt större förut, än den nu är. Före år 1860 utgick afgiften å fullmakter, utom den nu utgående stämpelpappersafgiften, med 1 Rdr 50 öre i sigillpenningar och $7\frac{1}{2}$ proc. af lönebeloppet i så kallad kansliggebühr, eller mer än dubbelt mot hvad den för närvarande utgör. Icke heller har Utskottet lemnat någon utredning af, huru stor minskning i statens inkomster komme att uppstå genom den ifrågasatta nedsättningen. Man vet icke, om förlusten kommer att uppgå till 10,000 eller 100,000 kronor. En sådan utredning hade dock bort åtfölja betänkandet; men när så ej skett, äfvensom på grund af hvad jag förut yttrat, kan jag för min del ej bifalla Utskottets förslag.

Herr Fredricson: Äfven jag får yrka afslag å Utskottets betänkande och bifall till min vid detsamma fogade reservation. Jag gör det så mycket mera, som jag icke anser det vara klokt att försöka på allt sätt kringskära statens inkomster. För öfrigt har jag icke hört någon tjänsteman klaga öfver att han måst vidkännas denna utgift, och det är icke heller så särdeles länge sedan den nedsattes från $12\frac{1}{2}$ proc. till 5 proc. Då jag dessutom icke tror det vara skäl att minska statens inkomster, enär det icke torde dröja länge, innan vi få leta efter sättet att få statens inkomster och utgifter att gå ihop, kan jag icke annat än, såsom jag förut nämnt, yrka afslag å Utskottets betänkande.

Herr Jöns Rundbäck: Jag har redan i min motion andragit de skäl, som tala för denna skattenedsättning, samt med glädje förspott, att Utskottet ansett dessa skäl välgrundade och därför funnit sig föranlåtet bifalla min motion. Jag vill nu icke upprepa dessa skäl, ty de stå i betänkandet och äro enligt min åsigt ovederläggliga. Men eftersom ett par talare här uppträtt mot förslaget, samt tvänne reservationer förekomma mot detsamma, anser jag mig böra något granska de åsigter, som de sålunda uttalat.

Det är mot den andra i ordningen bland reservanterne som jag ämnar vända mig. Han säger sig ännu aldrig ha hört någon tjänsteman klaga öfver den utgift, hvarom här är fråga. Det är möjligt att *han* icke hört det; men det är ett alldeles motsatt förhållande med mig. ty jag har hört icke en, utan många tjänstemän beklaga sig öfver denna beskattning, hvartill de också kunna hafva fullgoda skäl, då de derigenom drabbas af en utgift för något

hvaraf de ännu icke åtnjutit någon inkomst. Säge hvad man vill om denna beskattning, icke ligger åtminstone någon princip till grund för densamma.

Vidare påstår reservanten, «att denna afgift för icke så länge sedan blifvit nedsatt från 12½ till 5 procent.» Då man reserverar sig mot ett Utskotts förslag, så bör man i främsta rummet göra sig reda för sanningen af de uppgifter, hvarpå man grundar sin reservation. Men detta har i förevarande fall reservanten icke gjort. Ofvannämnda uppgift är nemligen icke öfverensstämmande med sanningen, hvilket jag med fakta skall bevisa. Vid 1859—1860 årens riksdag förevar denna fråga, och i deröfver afgifvet betänkande yttrar då varande Bevillnings-Utskott, sedan det redogjort för beskaffenheten af stämpelpappersförfattningen, sådan den gälde intill år 1834, följande: »genom bibehållande af de i detta hänseende vid 1834—1835 års riksdag fastställda grunder, nödgas nu dessa embets- och tjänstemän i stämpelafgift för fullmakter och förordnanden m. m. utöfver de 5 procent af lönebeloppet eller löne-tillökningen, som vid befordringar skall af alla embets- och tjänstemän utgöras, betala förhöjning i stämpelafgiften, motsvarande dels sigillpenningarne, 1 krona 50 öre, dels kansligebühren eller 7½ procent af lönen, hvadan de som erhålla Kongl. Maj:ts fullmakter och förordnanden få i stämpelafgift för fullmakten eller förordnandet erlægga tillhopa 12½ procent af lönebeloppet.» Således var det icke den egentliga stämpelpappersafgiften utan de s. k. kansligebühren, som erlades till Kongl. Maj:t, hvilka då borttogos; och belöpte sig enligt uppgifter, lemnade till Utskottet, denna skattenedsättning till 38,000 kronor i rundt tal, under det den skatt, som erlades till Konungens kansli för lösen af fullmakterna med fem procent af lönebeloppet, uppgick till 25,000 kronor. Någon nedsättning i dessa 5 procent egde sålunda icke rum då, utan man borttog endast en del af de s. k. sportlerna, som utgingo till tjänstemännen, och ersatte dem i stället med kontanta, fixa lönebelopp. Af allt detta framgår emellertid, att hela den skattenedsättning, hvarom nu är fråga, icke belöper sig till mera än 25,000 kronor om året, ehuru det då visserligen blott gälde fullmakter, som utfärdades från Konungens kansli. Nu meddelas fullmakter äfven från andra myndigheter, från landshöfdingeembeten och konsistorier m. m. Och det förundrar mig verkligen, att icke äfven rote- och rusthållare få betala konstitutiorial för sina rekryter med fem procent af lönebeloppet, på sätt Bevillningsförordningen stadgar. Anledningen, hvarföre så ej sker, vet jag ej.

Reservanten säger vidare, att den finansiella ställningen snart nog torde visa sig mindre öfverflödande än den syns mig. Jag medgifver, att man kan göra en dylik förutsättning. Men då man den dag som är icke kan veta, huruvida denna förutsättning skall blifva verklighet, men deremot ett faktum är, att nuvarande tidpunkt medgifver nedsättningen af en obillig skatt, så anser jag att man icke eger rätt att till morgondagen uppskjuta utöfvandet af

*Angående
stämpelpap-
persafgiften
(Forts.)*

Angående
stämpelpap-
persafgiften.
(Forts.)

en gifven rättvisa. Komma sedan onda tider. så kan man verkställa skatteförhöjning; så har Riksdagen gjort.

Andra talare, som yttrat sig mot mitt förslag, hafva anmärkt hvilken stor skilnad det är mellan att erhålla en statens tjänst, från hvilken man ej skulle kunna skilja dess innehafvare, och en enskild befattning. Jag bestrider dock att denna skilnad är till någon anmärkningsvärd förmån för innehafvare af en statens tjänst. Jag känner nemligen många personer i enskildes tjänst med årsinkomster uppgående till samma belopp som ett statsråds lön; och jag försäkrar. att till och med statsråd kunna skiljas från sina platser. Men att t. ex. en person, tillkallad att för måhända endast några månader sitta vid Konungens rådsbord, skall nödgas betala 600 kronor för att erhålla en lön af 12,000 kronor innan han dock ännu deraf uppburit ett enda öre, samt dessutom erlægga vederbörliga krono- och kommunalutskylder, det kan jag icke anse vara rätt.

Man får för öfrigt icke glömma. att hvarje statens tjänsteman, som icke på ett tillfredsställande sätt sköter sin befattning, är underkastad att blifva derifrån skild. I detta fall har han icke någon fördel framför den enskildes tjänare, hvilken väl i allmänhet och under en rättvis husbonde icke skiljes från sin tjänst, så länge han väl sköter densamma.

Man har äfven sport hvarföre, då man hemställt om den ifrågasvarande afgiftens nedsättande med 4 procent, man icke likaså gerna föreslagit hela afgiftens borttagande; och man har äfven häruti uppletat en anledning att motsätta sig förslaget. I sanning, ganska egendomligt att bestrida borttagandet af de 4 procenten, men på samma gång vilja taga bort den enda återstående procenten, d. v. s. stryka hela afgiften. Skälet hvarföre jag lät denna procent kvarstå var, att alla handlingar, som uttagas från eller inlemnas till de offentliga myndigheterna, skola beläggas med stämpelpapper; hvadan jag icke ville att dessa fullmakter skulle ställas i något slags undantagsförhållande. Men vill man gå längre än jag och taga bort äfven denna återstående procent, så motsätter jag mig det visst icke.

Nu har Utskottet i en efterföljande punkt af betänkandet framställt ett förslag, hvarom jag vid en föregående riksdags motionerat, men som då icke vann framgång. Jag menar Utskottets tillstyrkan om befrielse för in-tecknade skuldebref, hvilka icke belöpa sig till 500 kronor, från stämpelpappersafgift. Detta är ett steg i den rätta riktningen, och jag anser att vi en gång böra kunna gå ändå längre med afseende på dylika skuldebref. Ty jag vet icke hvarföre dessa mer än andra skuldebref skola betungas med en så onaturlig skatt. Ty någon annan fördel gifver mig icke staten genom att jag får min skuldsedel in-tecknad, än att rättsprotokollet lemnar vitsord derom, att den pant, jag vill pantsätta, är min egendom. Men för att få detta vitsord för en skuldsedel å t. ex. 1,000 kronors belopp får jag betala $2\frac{1}{2}$ krona. Några penningar har jag likväl dertill icke fått och får kanske aldrig några; beskattad blir jag dock. Vill jag

deremot låna än aldrig så mycket utan att inteckna min skuld, så är jag fri från all skatt därför.

Jag anser, såsom sagdt, att Utskottet med detta förslag gått i den rätta riktningen. Vår sträfvan bör nemligen vara att aflyfta alla orättvisa skatter, men icke allenast från oss sjelfva, vi som representera jordbruksnäringen, utan från *alla*, så att beskattningen i sin helhet blir på en rättvis grund afvägd.

Jag vill nu ej längre upptaga Kammarens tid; utan endast förklara, det jag finner den skatt, hvarom särskildt nu är fråga, icke vara billig och rättvis, samt att jag därför anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Philipsson: Nästföregående talare, motionären i ämnet, började sitt yttrande med det påstående, att de skäl, han anført för bifall till motionen, icke kunna vederläggas, hvilket påstående jag dock bestrider på den grund, att dessa skäl vederlägga sig sjelfva. Ty om de vore riktiga, skulle de väl gälla ifrågavarande beskattning i sin helhet, och om det är en orättvisa, att statens tjenstemän vid tillträdet af en erhållen befattning måste erlægga en viss afgift, beräknad efter den blifvande lörens storlek, minskas väl ej denna orättvisa derigenom, att afgiften nedsättes till 1 procent af lönen, fastän orättvisan derigenom kan kännas mindre tung. Skälen vederlägga sig således sjelfva. För öfrigt är det svårt att för ifrågavarande slags beskattning uppställa några rationela grunder. Sådana finnas ej; och det är klart att, då staten är i behof af inkomster, den uppsöker lämpliga beskattningsföremål. En annan fråga är, huruvida det finnes anledning till nedsättning i den beskattning, staten en gång bestämt. I nu föreliggande fall tror jag för min del, att sådan anledning icke förefinnes; och då man ansett sig icke böra bevilja någon nedsättning i konsumtionsskatten för landets hela befolkning, på den grund att staten under nuvarande förhållanden icke kunde tåla vid en minskning i sina inkomster, vore det ej lämpligt att befria en särskild samhällsklass från en bestämd skatt eller att nedsätta densamma med 80 procent, såsom förhållandet blefve, om man, enligt motionärens förslag, skulle beräkna stämpelpappersafgiften för fullmakter å erhållen tjänst till 1 i stället för 5 procent af den blifvande lönen. Hade deremot motionären föreslagit borttagandet af denna skatt i sin helhet och hade icke, såsom nyss nämndes, andra skattetitlars bibehållande varit för statskassan nödvändig, skulle han visserligen icke saknat understöd af mig, men under nuvarande förhållanden och då dessutom statens tjenstemän för närvarande i allmänhet erhållit högre löner, kan jag ej finna skäl för den föreslagna nedsättningen nu, då staten är i behof af alla sina inkomster.

För öfrigt, om man går frågan närmare på lifvet, hvad betydelse har väl denna beskattning, som pålagges en tjensteman vid tillträdet af en erhållen tjänst? Ingen annan än att han under första delen af sin tjenstetid nödgas tjena för intet. Såsom vi veta, utgår aflöningen för en tjänst, vare sig den tillträdes i början,

Angående
stämpelpap-
persafgiften
(Forts.)

medlot eller slutet af en månad, först i och med början af nästpåföljande månad, hvad betyder väl då ett afdrag af 5 procent utaf hela lönen? Jo, att tjänstemannen, om året räknas till 360 dagar, får tjänstgöra utan någon ersättning under 18 dagar, hvilket väl ej är så farligt, synnerligast som denne tjänsteman på förhand vet, att han får behålla tjänsten, om den skötes rätt, allt framgent, till dess han sjelf tager afsked.

Då nu härtill kommer, att den ifrågasatta nedsättningen icke är tillfyllest görande, ity att tjänstemannen, om densamma skulle komma att beviljas, ändock finge tjena $3\frac{6}{10}$ dagar utan ersättning, måste detta skäl anses hafva förfallit. För öfrigt veta vi ju, att en tjänsteman, enligt förut gällande bestämmelser, måste vidkännas äfven ett annat afdrag på lönen, nemligen det belopp som vid tillträdet till tjänsten afräknades och sedermera innestod utan ränta, för att efter tjänstemannens död utbetalas till hans sterbhus såsom begrafningshjelp. Detta afdrag har numera försvunnit.

Hvad härefter beträffar de mot denna punkt afgifna reservationerna, vill jag företrädesvis hålla mig vid Herr John Ericsons — de öfriga ha motionären bemött, men förunderligt nog ej denna, som jag dock anser vara den viktigaste — och uti hvilken yttras följande:

»Då ej utredning kunnat erhållas, till hvilket belopp den föreslagna nedsättningen i stämpeln på fullmakter kan uppgå, och då möjligen en betydlig minskning i statsverkets inkomster derigenom förorsakas, får jag emot en sådan nedsättning anförä min reservation.»

Detta är en ganska viktig omständighet, ty, vare sig summan blir obetydlig eller stor, är det dock af en väsentlig vikt att få kännedom om densamma. Jag vill till och med påstå, att, om det visar sig, att hela den nuvarande statsinkomsten icke är särdeles stor, det för statsverket kunde blifva fördelaktigare, om man helt och hållet borttogte afgiften än bibehölle den nedsatt till blott 1 procent af lönen, emedan de utgifter, som äro förenade med uppbörderna af afgiften, måhända komma att öfverstiga beloppet af den återstående inkomsten. Jag vill blott tillägga, att ifrågavarande beskattningssätt användes i många andra länder, samt med anledning af hvad motionären nyss yttrade om afdrag å statsrådets löner, att något sådant ej kan komma i fråga, emedan statsrådsfullmakterna äro befriade från stämplat papper.

På grund af hvad jag nu anför, yrkar jag afslag å den föredragna punkten.

Herr C. A. Jönsson: Jag ber att få tillkännagifva, att jag inom Utskottet medverkat till det beslut, hvaraf den nu föredragna punkten blifvit en följd. Jag ansåg nemligen det vara obilligt, att en på förordnande eller nyutnämnd tjänsteman, innan han ännu kommit i åtnjutande af den med tjänsten förenade lönen, skulle till staten erlägga en så dryg afgift som 5 procent deraf, och detta så mycket hellre som mången tjänsteman under sin studietid nödgats

för sitt uppehälle ådraga sig stora skulder, hvarföre en sådan ej har annan utväg än att ånyo sätta sig i skuld för erhallande af medel till ifrågavarande afgifts erläggande. Om man åtminstone lemnade honom anstånd dermed, tills han uppburit första årets lön, vore en annan sak, men att förfara så, som nu är fallet, anser jag vara i högsta grad orättvist. Utskottet har derföre tillstyrkt motionärens förslag och den i detta hänseende nu gällande bestämmelsen, hvilket det ock gjort i fråga om en annan till Utskottet remitterad motion, nemligen Herr Per Nilssons i Vittjerf, derom att skuldebref och andra fordringsbevis måtte från stämpelpappersafgift befrias. Rörande den senare frågan, hvilken, under hela den tid jag varit riksdagsman, stått på dagordningen, men alltid afvisats med ett bleklagdt nej — har nu Utskottet i 14:de punkten af detta betänkande föreslagit: »att det i 7 § förekommande stadgande om undantag från stämpel för skuldebref, alla slag, med de flera ofvannämnde handlingar, måtte erhålla denna förändrade lydelse:

»Skuldebref, alla slag, godkända räkningar, godkända eller protesterade vexlar eller enskilda assignationer, då det kapitalvärde, för hvilket in-teckning eller betalning sökes, ej uppgår, hvad skuldebref och godkända räkningar angår, till 500 kronor, men i fråga om godkända eller protesterade vexlar och enskilda assignationer till 100 kronor; äfvensom samtliga dessa handlingar, när de i konkurs bevakas;» och detta har skett af samma skäl, som den i nu föredragna punkten föreslagna nedsättningen, eller på det att icke de mindre bemedlade skulle allt för hårdt träffas af beskattningen. Jag tror således, att vi ej gå för långt, om vi bifalla hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Man har anmärkt, att utredning ej erhållits om storleken af den minskning i statsinkomsterna, som genom den föreslagna nedsättningen skulle uppkomma. Detta är visserligen fallet, men en sådan utredning kunde ej heller vinnas, då fullmakternas antal vexlar för hvarje år.

Jag vill tillägga, att, då jag erfarit, att Första Kammaren bifallit Utskottets hemställan såväl i denna som 14:de punkten, det skulle blifva ledsamt att förnimma, att denna Kammare afslår den förre punkten, hvilken ligger till grund för den senare.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Fredricson: Jag protesterar emot Herr Jöns Rundbäcks påstående, att jag farit med osanning, då jag i min reservation anmärkt, hurusom denna afgift för icke längesedan blifvit nedsatt från 12¹/₂ till 5 procent. Ty om jag farit med osanning, så har äfven Utskottet gjort det, emedan det på sidan 5 af betänkandet framhållit samma förhållande; och om Herr Rundbäck genomläst betänkandet, hade han ej kunnat komma fram med ett sådant påstående som det ofvan anmärkta.

Angående
stämpelpap-
persafgiften.
(Forts.)

Angående
stämpelpap-
persavgiften.
(Forts.)

Friherre af Schmidt: Då jag nyss börde en ärad talare från denna plats yttra, att han gerna skulle hafva bifallit Utskottets betänkande, derest det afsett att helt och hållit borttaga karta-beläggningen på fullmakter, men att han nu, då endast en ned-sättning deruti är föreslagen, ej ville göra det, så uppkallades jag att taga till ordet i denna fråga.

Jag anser, att då en lindring uti en skattetitel kan ske, låt vara man icke kan göra den i dess högsta potens, bör man göra den, helst då man erkänner obilligheten af skatten, såsom äfven nämnde ärade talare med hänsyn till förevarande skattetitel gjorde.

Uti en reservation finner jag ett ganska besynnerligt resonnement, då reservanten, på grund deraf att han ej hört någon tjänsteman klaga deröfver, att han måste erlägga, om jag så må säga, en inträdesavgift vid sitt inträde på tjänstemannabanan, icke vill ingå på ifrågavarande nedsättning. Jag kan icke finna, huru någon skulle kunna uttrycka sin klagan i detta afseende, och det förvånar mig, att reservanten kunnat komma med ett dylikt resonnement. Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att det ej endast är fråga om personer, som uppflyttas från en lägre till en högre lönegrad, utan äfven om dem, som *första gången* inträda i statens tjänst och redan då nödgas erlägga en ganska dryg afgift; för dessa sist-nämnde måste detta kännas tyngre, än för dem, som redan hafva lön. Må vi blott tänka på de många extra ordinarie tjänstemän, som i Stockholm få arbeta, ofta i 10 år, utan fast lön. Tro icke Herrarne, att dessa fästa något afseende vid ett afdrag af 5 procent på deras lön? Om de då dessutom utnämnas till sin befattning den 1 i en månad och således ej få tillträda lön förrän månaden derefter, så få de tjena staten ytterligare utan lön — 1 månad och 18 dagar. Om den första lönen utgör 1,000 kronor, blir afdraget 50 kronor; detta är, icke annat jag kan finna, ganska hårdt, och jag tror, att litet hvar är villig att derpå ingå.

Det talades vidare om det besvär, som uppbörden af denna afgift skulle förorsaka, och att detta besvär ej skulle motsvaras af den ringa vinsten för statsverket af 1 procent. Jag kan icke förstå detta. Då i alla fall fullmakter skola utskrifvas och s. k. kansligebühr, som nu är förvandladt till stämpelpapper, erläggas, kan det ju komma på ett ut, om 5 eller 1 procent erläggas.

Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Rylander: Då man belägger någonting med stämpel, så måste detta vara förenadt med någon inkomst. Men med hvilken inkomst är det förenadt att erhålla inteckning för sin fordran, och hvarföre skall ett sådant skuldebref beläggas med karta? Jag kan icke finna sådant rättvist och kan icke förstå hvarföre en talare vid min sida skulle inblanda sådant uti föreliggande fråga.

Sedan man tog bort afgiften för lysningssedlarne, tror jag icke det finnes någon afgift, som så beredvilligt erläggas som den nu ifrågavarande. Skola vi nu, sedan vi beviljat embetsmännen för-

höjda löneförmåner, borttaga denna afgift? Jag tror icke, att detta är rätt, och kan således ej annat än vidhålla mitt yrkande om afslag å den föredragna punkten.

*Angående
stämpel-
pappersafgiften
(Forts.)*

Herr Wigardt: Det skulle förefalla mig besynnerligt och egendomligt, om Kammaren biföll den nu föredragna punkten. Då för icke så lång tid sedan tullbetänkandet till behandling förevar, ansåg man icke tiden passande att göra skattenedsättningar, emedan ogynsamma omständigheter ansågos kunna inträffa, hvilka icke gjorde det rådligt att betaga staten någon del af dess inkomster. Då dessutom för icke så många år sedan nedsättning uti ifrågasvarande afgift skedde, anser jag nu icke tiden passande att göra ytterligare nedsättningar deri. Det vore egendomligt, att nu, då embetsmännen kommit i åtnjutande af förökade löneförmåner, bevilja dem en favör, som de icke begärt, hvarföre jag kommer att yrka afslag å Utskottets förslag.

Jag ber att få tillägga, att, då motionären för någon tid sedan hade ett annat förslag, som afsåg lindring för en annan klass, och denna motion afslogs så väl af Utskottet som af Kammaren, motionären deraf icke tog sig så illa; här deremot framhåller han ganska positivt, att Kammaren nödvändigt måste bevilja den föreslagna nedsättningen. För min del kan jag icke gå in härpå, utan anhåller om afslag å Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Herr Jöns Rundbäck: Jag ber om ursäkt, att jag ånyo tager till ordet. Jag uttryckte mig kanske något för positivt, då jag sade, att de skäl, jag framhållit, icke kunna vederläggas. Det är möjligt, att de kunna vederläggas, ehuru Herr Philipsson, hvilken, som vi veta, är mycket stark i polemiken, icke lyckats göra det.

Han sade, att då vi icke helt och hållet taga bort denna beskattning, så få vi icke göra någon nedsättning. Ja — på den klippan stranda vi alltid, då det är fråga om ändringar i beskattningsväg. »När man inte gör det ena, skall man inte göra det andra; när man inte tager bort stämpelafgifterna, får man inte taga bort tionden, ordinarie räntan eller någon annan skatt, ty alltsammans skall ske på en gång». För min del kan jag icke gilla ett sådant åskådningssätt, och hvad Herr Philipsson särskildt anförde derom att, då Riksdagen icke godkänt de förslag om tullnedsättningar, som vid innevarande riksmöte varit ifrågasatta, Riksdagen är förhindrad att vidtaga en nedsättning i stämpelafgifterna för tjenstemän, så synes mig denna omständighet just tala för bifall till min motion, emedan, med bibehållande af de nuvarande tullsatserna, staten kan hafva råd att efterskänka dessa stämpelafgifter.

Herr Philipsson yttrade vidare, att han icke ansåg det så särdeles nödvändigt eller viktigt att befria tjenstemännen från en beskattning, som icke utgör mer än några dagars eller på sin höjd en half månads lön. Jag skall med anledning häraf anføra ett exempel, hvilket synes mig ganska talande och som tydliggen utvisar,

Angående
stämpelpap-
persafgiften.
Forts.

att denna beskattning kan leda till orimligheter. Jag kände en prest, som vid 60 års ålder och stadd i stor fattigdom, fick pastorat som gaf 5,000 kronor i årlig inkomst. Han skulle tillträda pastoratet först två år derefter, men måste genast i stämpelafgifter erlägga omkring 250 Riksdaler, förutom andra afgifter till konsistoriintariaren med mera, alltsammans uppgående till omkring 500 Riksdaler. Nu frågar jag, om det är rimligt att låta en person på förhand betala en så dyr kartbeläggning, derföre att han på gamla dagar får utsigt att komma ur sin betryckta ekonomiska ställning. Ifrågavarande prestman lefver ännu och har tillträdt sitt pastorat, men han hade möjligen kunnat dö, innan han fått åtnjuta de nya löneinkomsterna, och i så fall hade hans sterblhus ej haft rätt att få tillbaka den dryga lösen för kartor, den aflidne i förskott och antagligen för lånta penningar erlagt. Då frågar jag, om det är skäl att bibehålla en sådan orimlig bestämelse. Tjensteinnehafvaren får ju i alla fall sedermera liksom alla andra medborgare erlägga skatt enligt bevillningsförordningen för den löneinkomst, han åtnjuter. Enskilda personers biträden hafva ofta lika stora löner som statens embets- och tjenstemän, men med afseende å enskildas tjenare finnes ingenting stadgadt om kartläggning.

Den ärade talaren vidrörde äfven en annan sida af saken, hvilken verkligen synes mig vara den enda omständighet, hvori Kammarens ledamöter möjligen skulle kunna hysa tvexsamhet, nemligen med afseende å Herr Per Ericssons reservation. Reservanten säger, att utredning saknas och att ett bifall till mitt förslag möjligen skulle förorsaka »en betydlig minskning i statsverkets inkomster». Herrarne skulle härvid möjligen vara frestade tro att här är fråga om någon storartad skattelindring, men så är icke förhållandet, ty jag upprepar hvad jag förut sagt, att i förut åberopade Bevillnings-Utskotts betänkande vid 1863 års riksdag stämpelpappersafgifterna för samtliga fullmakter, konstitutorial med mera, hvilka expedieras från Konungens kansli, blifvit i rundt tal beräknade till 25,000 Riksdaler per år. Nu finnas äfven andra slags fullmakter och konstitutorial, hvilka icke utfärdas från Konungens kansli, men ändå kartläggas. Beräknar jag dessa senare till 12 å 15,000 och det förra slaget till 25,000, så skulle, då jag nu begärt att 4 utaf dessa till 5 procent af lönerna bestämda stämpelafgifter skulle borttagas, staten gå miste om en årlig inkomst af cirka 30,000 kronor. Det vore hela affären!

En annan reservant, Herr Rylander, har äfven talat mot mitt förslag och sagt, att näst lysningssedlarne det icke finnes några slags handlingar, för hvilka vederbörande med så glädt mod betala stämpelafgift som just för en fullmakt till ny tjenst. Ja, det må vara, men nu har stämpelafgiften å lysningssedlar blifvit borttagen, utan att jag erfarit att Herr Rylander velat påyrka dess bibehållande. Hvarföre icke äfven taga bort stämpeln eller göra den billigare i andra fallet? För min del synes hvad reservanten sålunda anfört tala för mitt förslag, snarare än emot.

Hvad beträffar att tjänstemännen fått högre löner och således lättare kunna betala stämpelafgiften, så har åtminstone jag i det fallet varit sparsam och hoppas att fortfarande kunna vara det, men jag vill icke utöfva tryck, der ett tryck icke är berättigadt, och för tjänstemännen bibehålla en orättvis beskattning, för att å andra sidan nödgas gifva löneförhöjning. Detta synes mig icke vara rätta sättet.

Herr Wigardt häntydde på att mitt andra förslag om en viss ersättning till rotehållare fallit. Denna motgång hindrar mig likväl icke att hysa den öfvertygelsen, att detsamma en gång skall vinna framgång, äfvensom att önska framgång åt min nu föredragna motion, hvilken åsyftar att undanrödja en uppenbar orinlighet och orättvisa. Såsom Herrarne torde erinra sig, föll mitt andra förslag blott på grund af formela skäl. Här deremot finnas inga formela betänkligheter, och jag hoppas derföre att Kammaren bifaller detta förslag.

Jag skall icke längre uppehålla Kammaren, sedan jag yttrat mig om hvad jag anser för hufvudsak. Vinner förslaget bifall, så har derigenom en orättvisa blifvit upphäfd.

Herr Philipsson: Jag har icke många ord att tillägga till hvad jag redan anfört; men då motionären förklarar, att jag icke lyckats vederlägga honom, får jag påpeka, att han, såsom part, icke är någon kompetent domare i den saken. Att den föreliggande frågan erfordrar ytterligare utredning skall jag med ännu ett bevis ådagalägga.

I stämpelpappersförordningen finnas, förutom bestämmelserna huru fullmakter och konstitutiorial skola karteras, äfven stadganden, enligt hvilka vissa funktionärer måste erlægga bestämd afgift, derföre att man icke kunnat uppskatta deras inkomster. 4 § innehåller nemligen:

»För följande personer, som ej hafva ständig lön, förses fullmakten, konstitutiorialet eller antagningsbeviset med stämpel till nedanstående belopp, nemligen för:

Hofrättskommisariier	8.
Notarii publici:	
i Stockholm och Göteborg	100.
i de öfriga städerna	50.
Skeppsklarerare:	
i Stockholm och Göteborg	250.
i de öfriga städerna	50.
Stadsmäklare:	
i Stockholm och Göteborg	400.
i de öfriga städerna	100.»

Angående
s ämpelpap-
persafgiften.
(Forts.)

Nu frågar jag huruvida, om det skulle anses billigt nedsätta afgiften för dem som hafva bestämda löner, icke äfven för dem, som tillhöra förenämnda kategori, 80 procents nedsättning bör egrum, ty det är tydligt, att, om man bifaller nedsättning i det ena hänseendet, principen måste tillämpas äfven i andra fall. Äfven från denna synpunkt finner jag frågan outredd, och då Herr Rundbäck sagt, att statsinkomsterna genom den ifrågavarande stämpelpappersafgiften uppgå till 25,000 eller 30,000 kronor, anser jag mig böra nämna, att jag från andra håll hört mycket högre belopp uppgifvas, och detta gifver mig anledning att fortfarande yrka afslag å betänkandet.

Herr *Johan Jönsson* instämde med Herr Philipsson.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gäfvos propositioner, enligt de meningar som förekommit, dels på bifall och dels på afslag; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Som likväl votering begärdes, blef, med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, nu uppsatt, godkänd och anslagen en voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 5:te punkten af betänkandet N:o 7,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, är Utskottets hemställan af Kammaren afslagen.

Omröstningen försiggick oah utföll med 46 ja mot 112 nej, i följd hvaraf Kammaren afslagit Utskottets förslag.

6:te punkten.

Utskottet hade här föreslagit:

- a) att stämpeln å diplom för agenter, generalkonsuler och konsuler, hvilka åtnjöte traktamente eller lön, måtte bestämmas till 1 procent å svenska statsverkets andel i den beställningen tillagda aflöning; samt
- b) att der för fullmakt, förordnande eller resolution på tjänstebyte, stämpel skulle utgå efter en beräkning af 5 procent af det belopp, hvarmed den lön, som erhöles, öfverstege den förra lönen, denna beräkning måtte ske efter 1 procent af samma belopp.

Ordet begärdes af

Friherre Fock, som anförde: Sedan Kammaren afslagit den nästföregående punkten, så följer deraf att, i konsekvens härmed, äfven den nu förevarande punkten bör afslås, hvarom jag således hos Herr Talmannen vördsamt anhåller om proposition. På samma gång hemställer jag af alldeles samma skäl, att när vi komma till punkterna 9 och 10, äfven de må afslås, såsom stående i omedelbart sammanhang med Kammarens nyss fattade beslut rörande 5:te punkten, hvilket deremot icke är förhållandet med de öfriga punkterna.

*Angående
:tämpelpap-
persafgiften.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. I öfverensstämmelse med Friherre Focks yrkande afslogs punkten.

7:de och 8:de punkterna.

Biföllos.

9:de och 10:de punkterna.

Såsom en följd af Kammarens beslut öfver det i 5:te punkten framlagda förslaget, blefvo dessa båda punkter, i enlighet med det yrkande Friherre Fock redan uti sitt i anledning af Utskottets hemställan i 6:te punkten afgifna yttrande framställt, hvar efter annan af Kammaren afslagna.

11:te och 12:te punkterna.

Biföllos.

13:de punkten.

Lades till handlingarne.

14:de—16:de punkterna.

Biföllos.

Det vid betänkandet fogade författningsförslag godkändes utan andra ändringar, än dem, som blefve en följd af sådana Kammarens beslut, hvilka innefattade afvikelser från Utskottets i de särskilda punkterna af betänkandet framställda förslag.

§ 4.

Föredrogs punktvis och bifölls Stats-Utskottets memorial n:o 80, angående reglering af förvaltningsbestyren och tjenstegöromålen inom Riksgäldskontoret.

§ 5.

Efter föredragning dernäst af Bevillnings-Utskottets betänkande n:o 9, i anledning af väckt motion i fråga om förändrad lydelse af §§ 18 och 20 i tullstadgan, blef Utskottets i detta betänkande gjorda hemställan af Kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogs och biföllos Banko-Utskottets nedannämnda memorial:

N:o 25, i fråga om afskrifning af vid inventering af Tumba bruks förråd befunnen brist; och

N:o 26, rörande instruktion för Riksdagens Banko-Utskott och instruktion för Riksdagens revisorer af Riksbankens afdelningskontor.

§ 7.

*Angående
ändringar i
vissa delar af
Bankoregle-
mentet.* Föredrogs Banko-Utskottets betänkande n:o 27, med förslag till ändringar i Första afdelningen samt i § 10 mom. 4, §§ 12, 15 och 17 af bankoreglementet samt om dertill hörande öfvergångsstadganden.

1:sta - 4:de punkterna.

Biföllos.

5:te punkten.

Af Utskottet var i denna punkt hemställt, att Riksdagen måtte godkänna följande lydelse af bankoreglementets

§ 15.

Mom. 1. Riksbanken utgifver sedlar å fem, tio, femtio, ett hundra och ett tusen kronors valör, skolande texten å dessa sedlar lyda sålunda: Sveriges Riksbank inlöser, vid anfordran denna sedel å 00 kronor med guldmynt enligt lagen om rikets mynt af den 30 Maj 1873.

De af Riksbanken utgifna sedlar å Riksdaler skola, efter innehafvarens önskan, inlösas antingen med silfvermynt efter deras lydelse eller med guldmynt enligt den i § 3 af lagen om öfvergången till det nya myntsystemet bestämda grund, att en krona räknas lika med en riksdaler riksmünt.

Mom. 2. Dessa sedlar förses med namnteckning af två Riksbankens tjänstemän. Å sedlarne af fem och tio kronors valör an-

bringas en tryckt och en handskrifven namnteckning, men å de öfriga valörerna handskrifvas båda namntekningarne.

Mom. 3 och följande oförändrade.

Beträffande detta förslag anförde

Herr Lyttkens: I denna punkt föreslår Utskottet en förändrad lydelse af 15 § i Bankoreglementet, hvarigenom bestämmelsen om utgifvande af sedlar å en krona skulle helt och hållet borttagas. Riksdagen har emellertid genom gemensam votering beslutit, att utgifvande af en-kronesedlar skulle *å tid, som fullmäktige finna lämpligt att bestämma*, upphöra; och i följd af detta beslut är det nödvändigt att i reglementet införa en bestämmelse om huru rörande en-kronesedlarne under öfvergångstiden skall förfaras i öfverensstämmelse med hvad som är föreslaget rörande lån med omsättningsrätt. Härvid har man att välja mellan två sätt; antingen att låta denna paragraf förblifva sådan, den nu är, i hvilket fall man måste till densamma foga ett ytterligare moment af innehåll, att en-kronesedlarne skulle upphöra att utgifvas å tid, som fullmäktige anse lämpligt, eller också att Riksdagen antager den nu af Banko-Utskottet föreslagna lydelsen, men i 7:de punkten, som handlar om öfvergångsstadganden, intager en föreskrift derom, att 15 §, sådan den för närvarande lyder i 1874 års Bankoreglemente, skall oförändrad gälla till den tid, då fullmäktige finna lämpligt upphöra med en-kronesedlarnes utgifvande.

Då nu Första Kammaren redan antagit den af Utskottet föreslagna lydelsen, men Utskottet icke föreslagit något öfvergångsstadgande uti detta hänseende, så vågar jag föreslå, att denna paragraf gillas, med vilkor att till 7:de punkten fogas ett tillägg, huru under öfvergångstiden skall förfaras, så lydande: »Intilldess fullmäktige finna tiden vara inne att icke vidare utgifva sedlar å en krona, skall den i 1874 års bankoreglemente införda § 15 oförändrad gälla». Om ett sådant tillägg göres, blifver reglementet öfverensstämmande med Riksdagens beslut; och denna paragraf kan då antagas sådan den är föreslagen; göres deremot icke ett sådant tillägg, blifver paragrafen stridande mot det af Kamrarne genom gemensam votering antagna beslutet.

Jag får således yrka, att Utskottets här framställda förslag antages med det af mig sålunda uppställda vilkor.

Herr Gumælius: Jag instämmer med Herr Lyttkens.

Herr Philipsson: Jag delar den åsigt, att ett tillägg till § 15 i Bankoreglementet bör göras, ty jag anser att det icke är nog med hvad som innehålles i mom. 1 och 2 af 15:de §:n. Då nu Herr Lyttkens föreslagit två olika alternativ till ändring i Bankoreglementet, får jag säga, att jag finner det första af dem vara det bästa; jag tror ock, att det är det kortaste och det som är mest öfverensstämmande med Riksdagens redan fattade beslut. Hvad öfver-

Angående
ändringar i
vissa delar af
Bankoregl.
mentet.
(Forts.)

Angående
ändringar i
vissa delar af
Bankoregle-
mentet.
(Forts.)

gångsstadgande beträffar, finner jag den saken vara särdeles klar och tydlig.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att mom. 1 af nu föredragna § 15 i Bankoreglementet talar om de sedelvalörer, som för närvarande af Riksbanken utgifvas; i mom. 2 bestämmes, att dessa sedlar skola förses med namnteckning af två Riksbankens tjänstemän, samt att å sedlarne af en kronas valör skola anbringas båda namnteckningarne genom tryck; i de följande mom. 3—7 nämnas de stadganden, som äro tillämpliga i afseende å så väl dessa sedlar som ock sedlar af öfriga valörer. Nu har Riksdagen genom gemensam votering beslutit, att utgifvandet af en-krone-sedlar skall upphöra; men Riksdagen har icke sagt, att denna förändring ovilkorligen skall ske under loppet af det år, som nu varande bankoreglemente gäller, utan Riksdagen har uteslutande lemnat denna rätt i bankofullmäktiges händer.

Jag, för min del, får således hemställa, att § 15 i nu gällande reglemente måtte förblifva oförändrad, och att efter mom. 7 måtte fogas ett 8:de mom. af följande lydelse: "Å dag, som af fullmäktige må bestämmas, skall utgifvandet från Riksbanken af sedlar å en krona upphöra." Detta är alldeles i enlighet med Riksdagens redan fattade beslut. Jag hade icke ämnat mycket deltaga i nu pågående debatt, men jag har trott mig böra uttala hvad enligt min uppfattning i denna sak vore mest lojalt och öfverensstämmande med det beslut Riksdagen förut i samma ärende fattat.

Jag hemställer vördsamt om bifall till det förslag jag nyss haft äran uppläsa.

Herr Gumælius: Det är verkligen icke mycket skäl att tvista mellan de båda alternativ som här äro framställda, ty, efter min uppfattning, innehålla båda ungefär ett och samma; men det synes mig dock, som om något företräde borde gifvas åt Herr Lyttkens förslag.

Herr Philipson tyckte, att det af honom emot Herr Lyttkens framställda alternativ till tillägg i Bankoreglementet var det kortaste. Måhända beror denna hans förmodan på en misräkning af ordantalet i de båda alternativen.

Hvad som deremot, enligt min tanke, talar för Herr Lyttkens förslag att vid reglementets slut införa ett öfvergångsstadgande om en-kronorna och emot Herr Philipsons förslag att efter punkten 7 i § 15 foga ett ytterligare moment, är den omständighet, att Riksdagen redan nu föreslagit ett öfvergångsstadgande i anledning af Riksdagens beslut rörande lån med omsättningsrätt, och då kan vara skäl att i detta liknande fall likaledes förfara. Det skulle taga sig besynnerligt ut, synes mig, om ett öfvergångsstadgande sattes midt inuti reglementet och nu fogades till nu föredragna § 15, medan deremot ett annat finge plats i slutet af reglementet. Då passar det väl bättre, att begge öfvergångsstadgandena toges i ett sammanhang.

På dessa grunder hemställer jag om bifall till Herr Lyttkens förslag.

Herr *Gustaf Jonsson* instämde med Herr Gumælius.

Herr Wigardt: Jag yrkar bifall till det af Herr Lyttkens framställda förslaget.

*Angående
ändringar i
vissa delar i
Bankoregle-
mentet.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Efter det Herr Talmannen framställt propositioner, enligt de meningar som förekommit, blef det förslag, Herr Lyttkens under öfverläggningen afgifvit, af Kammaren bifallet; och hade Kammaren således godkänt den af Utskottet i förevarande punkt föreslagna lydelse för bankoreglementets 15 §, men derjemte förklarar att, med hänsyn till Riksdagens beslut angående en-krone-sedlarne, borde å behörigt ställe i reglementet införas följande öfvergångsstadgande: "Intilldess fullmäktige finna tiden vara inne att icke vidare utgifva sedlar å en krona, skall den i 1874 års bankoreglements införda § 15 oförändrad gälla.

6:te punkten.

Bifölls.

7:de punkten.

Hvad Utskottet i denna punkt under Litt. a och b hemställt rörande uteslutande ur bankoreglementet af förut varande öfvergångsstadganden samt antagande af ett nytt dylikt stadgande bifölls af Kammaren, enligt hvars nyss fattade beslut vid 5:te punkten skulle bland de till reglementets andra afdelning hörande öfvergångsstadganden jemväl införas den bestämmelse angående en-krone-sedlarne, hvilken till sin ordalydelse finnes under nämnde punkt här ofvan närmare angifven.

§ 8.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af allmänna hus.

*Angående
byggnads- och
underhålls-
skyldigheten af
allmänna hus.*

I 1:sta punkten hade Utskottet yttrat sig öfver åtskilliga framställningar, som af Herrar *von Koch*, *Wigardt*, *Jonas Petter Nilsson* och *Erik Olsson* blifvit i afgifna motioner gjorda, rörande skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af kyrka, socken och fattigstuga samt skolhus, och på anförda skäl hemställt:

att ifrågavarande framställningar ej måtte till någon vidare åtgärd å Riksdagens sida föranleda.

I anledning af denna hemställan anförde nu:

Angående
Lj-anads- och
underhålls-
skyldigheten af
allmänna hus.
(Forts.)

Herr J. P. Nilsson: Utskottet har nu, på samma sätt som under de tvänne nästföregående åren, framhållit såsom skäl för sitt afstyrkande af de i detta ämne väckta motionerna, att Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 20 Juni 1866 anhållit, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета förslag till lag i ämnet, och vidare åberopat, att Justitie-ombudsmannen i sin embetsberättelse till Riksdagen upplyst, att denna fråga ännu vore på Kongl. Maj:ts åtgärd beroende. Innan jag väckte min motion, gjorde jag mig noga underrättad härom, och jag gick för den skull upp i Justitie-departementet, för att söka der få reda på, huru medsak-ken förhöll sig. I departementet erhöj jag den upplysningen, att i det skick, hvori frågan då var, Kongl. Maj:t icke kunde till Riksdagen inkomma med något förslag, ty Kammar-kollegium har utlåtit sig på det sätt, att Kongl. Maj:t kommit i tvekan huruvida någon proposition i detta ämne kunde aflätas, och yttrades derstädes vidare den förmodan, att Lag-Utskottet skulle delgifva sig med Justitie-statsdepartementet för att få frågan utredd. Men jag kan icke af ett ord i betänkandet finna att så skett. Det är icke roligt att väcka motion den ena gången efter den andra i ett så viktigt ämne, och sedan finna att ingenting deri åtgöres. Innan jag reste upp till Riksdagen erhöj jag i uppdrag af mina kommittenter att ofördröjligen göra hvad på mig kunde ankomma för att fullfölja denna fråga, hvars lösning är så maktpåliggande för landsorten.

Nu i Riksdagens sista timme anser jag dock icke lämpligt att begära någon återremiss, ty det skulle icke tjena till något, men jag vågar fästa Kammarens uppmärksamhet derå, huruvida icke frågan är af den vikt, att Utskottets hemställan bör afslås och min motion bifallas. Jag yrkar således, att densamma må af Kammaren godkännas.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets förslag och derefter, enligt Herr J. P. Nilssons yrkande, på afslag å Utskottets hemställan och bifall till den af honom väckta motionen; och som den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

2:dra—4:de punkterna.

Blefvo jemväl bifallna.

§ 9.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets betänkande n:o 83, angående uppläggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande femtio millioner kronor;

Lag-Utskottets memorial n:o 21, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande n:o 11, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar och broar;

Samma Utskotts utlåtanden:

N:o 22, i anledning af väckta motioner rörande ändring i Kongl. förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857;

N:o 23, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen;

N:o 24, i anledning af väckt motion, angående omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter;

N:o 25, i anledning af väckt motion om förändring i sättet för sammankallande af menighet till gemensam öfverläggning inför häradsrätt; och

N:o 26, i anledning af väckt förslag om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom;

Särskilda Utskottets utlåtande n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående grunder för ordnande af Flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll; och

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande n:o 8 (i samlingen n:o 26), angående förbud mot vinförsäljning å landet i mindre quantitet än 15 kannor.

Dessa ärenden skulle, med afseende på den ytterligare bordläggning deraf som kunde ifrågakomma, å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras näst efter de gemensamma omröstningar, som då komme att anställas.

§ 10.

Föredrogos och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse n:o 41, om befräelse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflenna spanmål eller s. k. gratialtionde till Landskrona stads kyrka; och

dels till nedannämnda delar af Riksdagsbeslutet, nemligen:

N:o 1. Ingressen;

N:o 2. Slutmeningen;

N:o 3. Angående ändring i vissa §§ af sjölagen;

N:o 4. Angående kreditivsummorna;

N:o 5. Angående verkställt val af justitie-ombudsman och hans suppleant;

N:o 6. Angående decharge för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 7. Angående bankovinsten;

N:o 8. Angående val af fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret; och

N:o 9. Angående decharge för fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 1 e. m.

In fidem

H. Husberg.